

O PURIZMU IN PURISTIH

Če primerjamo jezik Brižinskih spomenikov z jezikom Stiškega in Celovškega (Rateškega) rokopisa ali celo s Prisegami mesta Kranja, se skorajda zgrozimo. Le kaj se je v tistih petih stoletjih zgodilo z našim besediščem! Kakor da se je ljudstvo grudilo pod težkim jarmom in vdano sprejemalo tujščino, od koder in kakor se mu je vsiljevala v besedah, reklih, skladnji, besednem redu. Vzporedno s tem nenehno krčenje jezikovnega ozemlja na severni meji. Tuja gosposka, grajski valpti, strnjeno naseljevanje nemških kmečkih kolonistov po celih krajinah, pa tudi razsejano med domačim življem. Zraven slovenske vasi nemško selišče, medsebojno občevanje, skupne skrbi in težave, mešani zakoni... Res drago smo plačevali predrznost, da se je upala peščica Slovencev naseliti na najbolj prepišni zemlji vse Evrope, kjer se križajo pota v Italijo, na Balkan, v Podonavje. Ta narod je bil živa podoba bolnika na smrtni postelji. Koliko je bilo jezikov, ki so izginili pod dokaj manjšim pritiskom! »Narod mehkužnik bi dušo izdihnil, še sveče bi mu ne žgali, še bilj bi mu ne peli, ti komaj zmaješ z rameni pod težko sovražno pestjo.« Uklanjali smo se kakor loček v viharju, zlomiti se nismo dali. Resda se je tanka plast slovenstva na severnem Koroškem pod silnim navalom naglo umikala, na drugih mejah, kjer ni bilo tolikšnega pritiska, samo ped za pedjo, v centru pa smo celo pokazali tolikanj življenjske sile, da smo vsrkali tuji živelj. Vendar se ne moremo znebiti misli, da je prišla pomoč prav v skrajnem trenutku — reformacija. Zdi se kakor ironija usode, da je prišla rešitev od onod, od koder je grozila poguba. Po lutrstvu danes ni pri nas ne sledu ne tiru, ostali pa smo — Slovenci! Kritični čas je bil za nami, poslej je šla pot navzgor; sprva seveda počasi, saj je bilo zmeraj treba celiti rane in sproti odbijati udarce.

Trubarjev Katekizem smo dobili, ko je bil naš jezik najbolj na tleh, zatoorej se ne čudimo, če je podoba svojega časa, takratne dolenske ljudske govornice. Od tod obilica tujščine: sturimo človeka an pild, de bo nam glih; ga postavi v ta paradiž tiga lušta; scimpra iz rebra ano ženo; tu drevu tiga lebna itn. Trubar je pisal jezik, kakor ga je znal od mladih nog iz svojega rojstnega kraja, ker je hotel biti razumljiv preprostemu človeku; vendar nikar ne mislimo, da popolnoma nekritično in čisto brez izbiranja. V poznejših delih se očitno vidi, kako se je popravljaj. Takšno čiščenje je močno napredovalo pri Dalmatinu, zlasti pa še pri jezikovno najbolj razgledanem protestantu — Boštjanu Krelju. Tako lahko rečemo, da se je purizem v dobrem pomenu besede rodil hkrati z našo književnostjo. Stvar je razumljiva, saj je želja po lepoti, čistosti in izpopolnjevanju človeku prirojena. Seveda so bili pripomočki sprva še hudo revni: iskanje boljše besede v svojem narečju in v sosednjih čistejših govorih. Samo Krelj je šel za spoznanje dlje ter se zgledoval tudi po hrvaščini. To pohlevno, včasih kar nezavedno čiščenje se je nadaljevalo prav do konca 18. stoletja. Takrat so jeli Japelj s sodelavci, Vodnik in Kopitar načrtno in naglo čistiti knjižni jezik od tuje navlake, Ravnikarju pa gre poglobljena hvala, da je očedil slovensko skladnjo. Tako smo dobili krepko, lično in domače izrazilo, ki je domala ustrezalo vsem takratnim potrebam, kakor je sijajno dokazal Prešeren. Vendar nikar ne mislimo, da je bil tisti jezik brez tujih besedi. Kljub čiščenju jih je ostalo še precèj, a vendar ne toliko in takšnih, da bi jeziku

kazile obraz. Seveda se je že takrat knjižni jezik ločil od vsakdanjega govora, vendar še oddaleč ni bil papirnat, marveč le oplemeniten narečje. Ne bom dejal, da ta ali oni med jezikovnimi reformatorji ni včasih zavil na kriva pota, vendar je pismeni jezik v glavnem doživljal premo organsko rast brez nasilnih posegov. Redki poskusi, nadomeščati germanizme s slovanskimi izposojenkami, so bili še plahi. Prvi val ilirizma še ni ogrozil domačnosti slovenskega jezika.

Po letu 1850 je dotlej na centrum omejeni pismeni jezik s sprejemom nekaterih štajerskih in koroških oblikovnih posebnosti postal vseslovenski; s tem se je pri izobražencih povzdignila narodna zavednost, z njo pa tudi ponos, da smo Slovenci del vélike slovanske skupnosti. Nov val ilirizma je preplaval slovenske dežele. Bachov absolutizem, avstro-ogrška pogodba in Auersperg-Lasserjev nemškonacionalni režim nikakor niso bili primerni, da bi ga zajezili. V strahu pred germanizacijo so ilirci videli rešitev v politični enotnosti s Hrvati in v jezikovnem zbližanju z njimi. Iz tega se je rodil bolni purizem naslednjih desetletij: mrzlično brskati za vsem, kar je v jeziku tujščine, pleti, puliti, rvati. In s čim zadelati luknje? Seveda z besedami iz drugih slovanskih jezikov. Tako se je knjižni jezik čedalje bolj oddaljeval od ljudskega, postajal je papirnat. Nič ni očitati etimologu, če je ugotavljal germanizme, zameriti pa je tistim, ki so po njegovih dognanjih nerazsodno metali iz besedišča ljudske besede. Seveda zadene krivda tudi jezikoslovca, ki pišočim ne zna dopovedati, da ta pot pelje v anarhijo. Saj popolnoma čistega jezika ni nikjer na svetu razen morda v kaki pradivjini. Le kako bi se izražal Francoz ali Italijan pa tudi Nemec, če bi mu zmetali iz jezika vse tuje primesi, da ne omenim Angleža, ki za nj sploh ne veš, kaj naj bi bilo neangleško. Tudi večina slovanskih jezikov je zelo širokega srca, le Čehi in mi smo neusmiljeno trebili. Sadovi so se kmalu pokazali: pisci niso več mogli naravno in primerno izražati misli. Kdor ne verjame, naj povpraša tega ali onega prevajalca, ki se skuša držati purističnih načel. In vendar je jeziku prva naloga, da more neprisiljeno povedati, kar misli in čuti, druga šele, da to naredi kar se da lepo. Po spretnosti in moči izraza se ceni vrednost jezika, ne pa po donečih besedah. Kdor jemlje jeziku potrebne izraze, ga siromaši, pa naj zanje predlaga še tako bleščeče zamene. Predlagati in kovati je lahko, kaj bo pa praksa sprejela, je drugo vprašanje.

V drugi polovici prejšnjega stoletja smo pri nas res hudo »germanizme godli«, a vse tisto prizadevanje je bilo neurejeno, nenačrtno. Vprašanja tujih besed niso videli v celoti. Ne, kakor je svoje dni učenik s pušpanovo palico poklical nagajivca pred razred, ga našeškal in poslal v kot ali celo iz razreda, tako si je kakšen pisar vzel na piko posamezno besedo grešnico, pri drugih pa je z obema očesoma zamižal, saj bi mu bil sicer ostal razred hudo — prazen. Tako lahko govorimo o golem naključju, če je bila ta izposojenka zavržena, óna druga, ravno toliko kriva, pa je ostala, ker je pač nihče ni zatožil. Zakaj na primer še nihče ni preganjal izposojenk *ajda*, *brajda*, *čeber*, *čenča*, *deska*, *golida*, *hlače*, *hiša*, *izba*, *jeklo*, *kašča*, *kmet*, *klavrn*, *krompir*, *krzno*, *kuhati*, *ločika*, *lug*, *luknja*, *mačka*, *miza*, *okusiti*, *omara*, *raševina*, *skrinja*, *žaga*, *žebelj*? Recimo, da bi bila koga zbodla škoda, kaj stavim, da bi se danes že morali otepati štete! Kdor ne verjame, naj si ogleda usodo tehle besed: *farbo* so prepleskali s češko *barvo*, ki je prav tako iz nemščine, ali z *bojo*, ki je turška; za *kamelo* so vzeli ruskega velbloda (češ ta žival veliko blodi!), ki je iz gotskega *ulbandus* in ta iz *elefanta*; *oblati* so nadomestili s *skobljati*, čeprav je ista figa, ali si izposodimo nem. *hobeln* ali pa *schaben*; *šipo* so zamenjali s *steklom*, pa sta to dva različna pojma in oboje je izposojeno; starocerkveno-

slovenski *stolp* je zamenjal poprejšnji turn, ki si ga je nemščina sama izposodila iz latinskega *turris*; za *voščiti* so priporočili čestitati, niso se pa domislili, da je treba izgnati tudi *privoščiti*; *cuker* poznajo vsi kulturni narodi, samo da so ga nekateri vzeli iz arabskega *sukkar*, drugi iz grškega *sáharon*, tretji iz turškega *šek'er*; mi smo si privoščili očiščeni *sladkor* in se je za čudo celo prijel; *coper* z vso družino je spodrinila slovanska izposojenka *čar* in se tudi uveljavila; tega pa ne moremo reči za *propoved*, ki naj bi izrinila *pridigo*; za *štreno* smo vzeli predeno, vendar s tem stari pisavi nismo predena zmešali.

Jeziku dajejo samosvoj mik in čvrstino v pomensko enoto strnjene besede, rekla in prispodobe, na primer v kozji rog ugnati, moker ko cerkvena miš, po robu se postaviti in podobno. Tesna kulturna povezanost evropskih narodov je tudi na tem področju prinesla marsikatero pósodo. To so tako imenovani dobesedni prevodi ali kalki. Naš najočitnejši zgled so *starši* po nem. Eltern, vtem ko imajo drugi Slovani besedo iz korena *rod-* (roditelji). Tudi nekaj drugih ljudskih kalkov je dovoljenih, na primer jutrnina (Morgengabe; darilo nevesti v jutru po poročni noči); piko imeti, na piko vzeti (einen Pick haben, prim. franc. pique, se piquer); pri moji duši, pri moji veri (slovansko: na mojo dušo); zavoljo, za božjo voljo, za njih hudobije voljo (um — willen); zameriti se (sich vermessen). V SP so prepovedani: pustil te je pozdraviti (dal); ne stori ga čakati (ne daj, da čaka); mačeha pastorko nazaj postavlja (zapostavlja, zavida); besedo nazaj vzeti (preklicati); podati se v tujino (sich begeben, odpraviti se); k nogam hoditi (peš); vse naprej pride (se pripeti); to me pride drago stati (me drago stane); dober stati (porokovati); tako stoji zapisano (je zapisano); vse je ven (končano, izgubljeno); to ti zna še prav priti (utegne); z njim ni dobro v caker hoditi (zu Acker; slov. češnje zobati). Preostra je morda obsodba vsak dan rabljenih kalkov; krava je proč prišla (poginila); nisem v stanu narediti (ne morem); znabiti (morebiti); razumeti se na kaj (izveden biti v čem); na róko iti itd. Reklo za *vsako ceno* je bilo rehabilitirano v prejšnjem letniku JiS. Kočljivejša je stvar pri glagolih. *Zapopasti* z družino je SP priznal, zvezdico je nadel glagolom *dopasti se*, *zadržati se* (vesti se), *zastopiti* (razumeti) in jih tako rešil vsaj za ljudsko povest; križal je *podstopiti se* (lotiti, drzniti se), *izgledati* (pa smo včasih v zadregi za ustrezen nadomestek) in *zoperstaviti* (ki bi ga mirno lahko dopustili, če bi ga pisali narazen).

Ob ti priložnosti bi rad popravil neko krivico in zadelal vrzel, ki jo naši pisci močno občutijo. Ali res ne smem zapisati: ta mlada je prišla k hiši, sam ta spodnji te je dal, ta lepo (roko) daj? Finžgar si je to upal v Makalonci, drugim se le poredkoma zapiše, čeprav se vsem sline cedijo po tem pripravnem izražanju. In vendar to ni germanizem, ni Trubarjev člen, kakor na primer ta kača je rekla ti ženi. Ne stoji ob samostalnikih, marveč samo ob določni obliki pridevnikov. Za nemški in po nemščini rabljeni člen je značilna pregibnost, pridevniški *ta* pa je nesklonljiv, okamnel: ta mlade se boji, s ta mlado se je sprla, ta mladih se boj (ne: te, s to, teh). Če je to člen, potem je slovenski člen, ki se je razvil neodvisno in iz potrebe, da bi poudaril pešajočo določno obliko. Tak razvoj ni za jezik nič nenavadnega: latinščina ni imela spolnika, romanski jeziki so ga razvili iz kazalnega zaimka *ille*. Praslovanščina je potrebovala določno pridevniško obliko pa jo je naredila z zapostavljenim kazalnim zaimkom *-j -ja -je*. Bolgarščina je še enkrat razvila člen z zapostavljenim *ta*, in to celo pri samostalnikih, a prav gotovo ne po nemščini. In če je slovenščina začutila, da z moderno vokalno redukcijo gubi določno pridevniško obliko, si je pomagala po svoje.

Kar smešno je, da so prav isti puristi, ki so tako pisano gledali ljudske kalke, sami napravili ali dovolili, da so drugi delali suženjske prevode knjižnih besed. Krivda zadene v prvi vrsti terminologije, pisarne in časnike. Oglejte si jih, pa boste priznali, da so spake, ki jih je rodila komodnost in neznanje: blagostanje (Wohlstand — blaginja); bojno polje (Schlachtfeld — bojišče); delokrog (Wirkungskreis — področje); glasom uredbe (laut Verordnung — po uredbi); izostati (ausbleiben — ne priti); krogotek (Kreislauf — obtok, kroženje); merodajen (massgebend — odločujoč); milodar (Gnadengabe — miloščina, vbogajme); v kotu se nahaja radio (befindet sich — je); neobhodno potreben (unumgänglich — neogibno); očigledno (augenscheinlich — očitno); ognjetrden (feuerfest — nepregoren); ognjegasec (Feuerlöscher — gasilec); padobran (Fallschirm — padalo); življenjski pogoji so težki (Lebensbedingungen — življenje je trdo, razmere so težavne); posedovati (besitzen — imeti); duhaprisoten (geistesgegenwärtig — priseben); rje prosto železo (rostfrei — nerjavno); v smislu predpisov (im Sinne — po predpisih); vsled rane (infolge — zaradi); v slučaju dežja (im Falle — če bo dež); temu ni tako (dem ist es nicht so — to ni tako); uvaževati (erwägen — upoštevati); vzoržena (Musterweib — vzor žene); vodotesen, zrakotesen (wasserdicht, luftdicht — nepremočljiv, nepredušen); čast imam (čast mi je); dotični (tisti); govor držati (imeti); srečno je izpadlo (se je izteklo); izstaviti potrdilo (izdati); potegniti konsekvence (napraviti sklepe, zaključke); na mestu storiti (pri priči); mineralna voda (slatina); najti smrt v valovih (samo, če jo iščeš); mrzaj je nastopil (pritisnil); nekvarno določbam (ne na kvar); na prosti nogi živeti (na svobodi); nuditi odpor (upirati se); prilika se je nudila (je nanesla); odnesti zmago (zmagati); v oči pasti (zbosti, n. pr. vedenje); paromlin (mlin na paro); parostroj (parni stroj); obdelovati s pomočjo strojev (s stroji); po preteku tega roka (po tem roku); v toliko — v kolikor (toliko — kolikor); soda voda (sodavica); v teku enega leta (v enem letu). In še in še! Nikakršen izgovor ni, da je isto reklo tudi v hrvaščini. Hrvatje so ravno tako prevajali iz nemščine. Take stvari delajo naš pismeni jezik papirnat. Seveda so se nekateri redki kalki prijeli (na primer odstavek — Absatz), velika večina pa jih je popolnoma nepotrebnih in morajo zginiti. Pred časom sem v tem listu odklonil tudi reklo *kopje lomiti*. Nekdo mi je odgovoril, da je to evropizem, saj ima tudi italijanščina rompere una lancia. Priznam, da za evropizem ne gre jemati najtanjšega sita, vendar vprašam: *kopja* so lomili vitezi na turnirjih, toda kdaj in za koga jih je lomil slovenski tlačan? Reklo je slovenski miselnosti tuje.

Iz povedanega se vidi, da sem dokaj prizanesljiv do ljudskih izposojenk, pa trd do papirnatih. Vendar že slišim ugovore, češ koliko takega grdega blaga je v vsakdanjem govoru, mar naj vse to dovoljujemo? Kaj ni na Gorenjskem okupator iz tega dokazoval, da gre za spačeno nemško narečje? Vse res, pa da se prav razumemo: zavzemam se za omejeno rabo (v preprosti povedi) takih izposojenk, ki zanje nimamo domačega izraza in ki so po dolgi rabi dobile že čisto domače lice, seveda pa se ne ogrevam za kakšne šufece, šnajctuhe, kostne, firenke, šparherde in podobno. Rad bi samo to, da bi z našim pismenim jezikom lahko povedali vse kar se dá preprosto in naravno, vendar ustrezno in natančno. To je najvišji zakon in njemu bi se moral prilagoditi tudi pravopis. Napačno je trmasto vztrajanje pri purističnih tradicijah, če je raba pokazala, da se tega ali onega ne dá vsiliti. Za zgled bom navedel predpone *pod*, *nad*, *med*, *pred*. Zgodovina slovanskih jezikov kaže, da se sprva niso vezale z neglagolskim samostalnikom. V poznejšem času pa jih nahajamo

čedalje več, brez dvoma po vplivu tujih predpon *sub, vice, unter, archi, super, ober, über, inter, ante, prae, vor*. Dandanes jih je že kar precej v zahodnih in južnih slovanskih jezikih, malo še v ruščini: rus. podlekar, podpolkovnik, češ. poddůstojnictvo, nadporučík, nadlesný, polj. poddyakon, przeddzień, luž. pšeddwór, pšedejšpa (po nem. Vorzimmer). Poglejmo, kako jih obravnava SP 1950: 1. pri sestavljenkah s *pod* pravi, da so narejene po tujem zgledu: podčastnik, poddesetnik, podgozdar, podkonzul, podkralj, podlovec, podmaršal, podstarosta, podtajnik, podzakup, podžupan itd.; vse pomenijo neko nižjo vrsto, vsem je še vtisnjen pečat tujstva (dva poudarka!), vendar SP tudi ene ne obsoja. Celo boljšega izraza ne predlaga, na primer nižji gozdar, županov namestnik; 2. pri sestavljenkah z *nad*, ki po tuji predlogi izražajo višjo stopnjo, je SP izbirčnejši. Dovoljuje nadangel, nadčlovek, naddiakon, nadporočnik, nadpregled, nadstavba, nadškof, nadučitelj, nadvojvoda; za nadpritičje celo pravi, da je boljše kakor visoko pritličje; odsvetuje besede nadgozdar, nadinženir, nadkuhar, nadlovec, nadpastir, nadpaznik, nadsvetnik (rajši višji gozdar, prvi inženir itd.); 3. medigra in medklic sta dovoljena, prepovedana pa je medjed (prav: vmesna jed); 4. dovoljene so tele sestavljenke s *pred-*: preddvor, predglasje, predgovor, predigra, predpekel, predsoba (po nem. Vorzimmer, a rus. samo *perednjaja!*), predtekma, predtelovadec; drugod SP nasvetuje pridevniško opisovanje s *prvi* (predjed, predpevec, predpogoj, preddelavec), *poprejšnji*, *naprejšnji*, *uvodni*, *prednji* (na primer za besede predgovornik, predodločba, predpriprava, predpreiskava, predstraža, predizobrazba, predodpoved); domače izraze imamo za predplačilo, predpravico, predpraznik, predvečer (naplačilo, prednost, bedenji dan, navečer). Vidite torej, kako se SP korak za korakom umika rabi. Knjižni jezik pač rad daje prednost kratkemu, neopisanemu izražanju, dostikrat celo v škodo domačnosti. So pač minili časi, ko je bila slovenščina samo jezik kmetov in v domači grudi zakoreninjene inteligenke.

»Čistka« v drugi polovici preteklega stoletja je zadela ne samo izposojenke, marveč celo dosti domačih besed, in to je še dokaj hujše. Nasilno približevanje drugim slovanskim jezikom, modno hlastanje po imenitnem, nevsakdanjem izrazu, predvsem pa komodnost časnikarjev, vse to je usodno poseglo v domačnost jezika. Poslej smo rajši bodrili, čitali, gradili, klevetali, osporavali, razpravljali, motrili, štedili, ker se nam je za malo zdelo, da bi še naprej spodbujali, brali, zidali, obrekovali, spodbijali, obravnavali, opazovali, varčevali. Kaj ne zveni dosti bolj »izbrano« po novem obitelj, soproga, devojka, sluga, služkinja, starosta kakor po starem družina, žena, dekle, hlapec, krščenica, starešina! In kako naj bodo pesniške besede, ki jih rabi preprosti človek, na primer bolečina, slovesen, smehljaj, slepilo, pomlad, vesoljni, uganka, zrak. Ne, ne, vzemimo rajši take, ki jih ne pozna: bolest, svečan, usmev, utvara, vesna, vsemirski, zagonetka, vzduh!

Takšen je bil naš knjižni jezik tam okrog leta 1900: na zunaj, posebno v poeziji bleščeč, imeniten, bogat, za vsakdanje izražanje v prozi pa neredko kar nebogljen, saj so mu manjkali čisto preprosti izrazi. Pod oblaki okriljen, na tleh neokreten, ker je pač izgubil stik z domačo zemljo; neskladnost med govorjeno in pisano besedo je kar vpila, knjižni jezik je postal papirnat. Tega se je pri nas prvi zavedel Cankar, ki je »zasovražil vse te izraze ... afektirane, prisleparjene, a oblečene v kričečo obleko samoljubja«. Jel je zametavati tujo navlako, brž ko se je tujščine zavedel. Zdrav jezikovni čut mu je veleval zajemati iz žive govorice, ne iz časnikov. Cankarjeva setev je šla v klasje, vrsta posnemovalcev je ubrala pot po njegovih stopinjah. To je bila za dvajseta leta

prava sreča, ko je jezik časnikov spet tonil v poplavi novih slovanskih izposojenk. Huda zabloda je rodila hud odpor, nič čudnega, če je le-ta prestopil pametne meje. Ne kaže namreč terjati, naj se knjižni jezik ves vrne v Prešernove čase. Tistih osemdeset let 'slavofilstva' je zapustilo v besedišču neuničljive sledove, tega si ne smemo prikrivati. Izrivati *malenkost* z mrtvo *maloto*, *omalovaževati* z *malotiti* prav gotovo ni zdravo. Sprijaznimo se z resnico, da so v tem nekatere domačinke umrle, čemu torej mrtve obupati! Kdo bo danes znova rabil *poslaviti*, *zasluženje*, *pregnan*, *daritev* za *odlikovati*, *zasluga*, *pretiran*, *žrtev*? Druge domače besede so se spet sprijaznile s tem, da so si s slovanskimi sinonimi razdelile pomensko področje, primeri dvojice oznanilo — oglas, prikazen — pojav, pohleven — skromen, znamenje — znak, zaničevati — prezirati, darilo — nagrada, praznovanje — proslava itd. Tudi tem puristom velja očitek, da na vprašanje slovanskih izposojenk niso gledali celotno, marveč so posamezne izmed njih trgali iz vrste in jih postavljali na sramotni oder. Preglednost in temeljitost je prinesel šele Breznik z razpravami o jeziku v kmečki povesti, o časnikarski slovenščini in o jeziku naših pripovednikov. Žal so jih mnogi napačno razumeli. Tolikanj so bili vajeni gledati v Brezniku pravopisnega usmerjevalca, da so prezrli nekaj bistvenega; te razprave je pisal znanstvenik Breznik. Pokazati je hotel, kako je naš jezik spremenil slovanske izposojenke, semtertja se mu je celo milo storilo po kaki izgubljeni domači besedi, vendar iz svojega pisanja ni delal praktičnih sklepov, češ ta in ta izposojenka je garjava, te se izogibljite! O tem mi pričajo številne izposojenke, ki jih je v članku rabil, čeprav je zanje v isti razpravi dokazal, kako po nepotrebnem smo jih sprejeli (na primer boriti se, slikati, tvorba, knjiga, pretiran, strog, razprava itn.). In še nečesa vas moram domisliti ob tistih razpravah: Breznik je v tistem času še lahko trdil, da je marsikatera slovanska izposojenka že sto let v rabi, naš kmet pa da je še zmeraj ni sprejel. Tudi to se je spreminilo. Danes je ta ali ona že splošno rabljena med delovnimi ljudmi. Časniki in radio so storili svoje: knjižne izposojenke in tujke naglo prodirajo v vsakdanjo govorico. Tega ne more več preprečiti noben klasik in noben pravopisec!

Menim, da so skrajnosti v jeziku škodljive in na njih sloneči puristični posegi obsojeni na neuspeh. Eno je predvsem potrebno: jezik mora biti pripravno in zadostno izrazilo. Kdor mu krči potrebne izraze, mu škoduje. Kateri so potrebni, kateri ne, o tem naj bi dajal napotke SP, seveda upoštevajoč različne zvrsti jezika.

Jože Pogačnik

PREDROMANTIČNI ELEMENTI V PESMIH VALENTINA VODNIKA

Prvi slovenski pesnik je z neverjetno natančnostjo podal estetsko nepreterencioznost in dinamično doživljajsko prehodnost svoje verzifikacije. V Ilirijo oživiljeno je vpletel misel o novem duhu, ki prenavlja in preraja njemu sodobni rod. Do tega pojava je prišlo zaradi Napoleonovih upravnih in družbenih sprememb, ki jih je bila naša dežela deležna posredno v svitu napoleonskih vojn in neposredno v obdobju Ilirskih provinc. Tega zgodovinskega preloma Vodnik ni mogel preklicati niti v Iliriji zveličani. Med obema pesmima je